

KRONIKA**dr. Franc Lovrenčak, redni profesor v pokoju – sedemdesetletnik**

Napisati nekaj besed ob jubileju človeka, ki je zaznamoval stroko, bil utemeljitelj predmetov in svoje aktivno obdobje posvetil geografiji, poleg tega pa tudi strokovno izoblikoval pisca teh besed, je sicer prijetno in častno opravilo, a hkrati povsem nemogoče. Po eni strani namreč primanjkuje prostora, po drugi strani pa omejenost besednega zaklada in pisateljskih večšin podpisanega avtorja, da bi zmo-gel verno prikazati prispevek prof. Lovrenčaka k slovenski znanosti in geografiji. Zato se slavljencu že v naprej opravičujem za skromnost prispevka ter izpuščena in prezrta dejstva.

V takšnem prispevku se vsekakor najprej spodobi napisati nekaj biografskih dejstev. Prof. Lovrenčak se je rodil julija 1940 v Ljubljani, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo ter gimnazijo. Po uspešno zaključeni maturi se je vpisal na ljubljansko univerzo, na takratno Naravoslovno fakulteto, smer samostojna geografija. Svojo aktivnost je izkazoval že v času študija, ko je v okviru izmenjave študentov izpolnjeval svoje znanje na univerzi v Nancyju. Leta 1962 je bil sprejemnik univerzitetne Prešernove nagrade za proučevano tematiko: »Elementi geografsko-populacijskega razvoja celjske občine med leti 1869–1960«, ki si jo je prislužil s kolegicama Aljo Krapež in Dobruško Podkoritnik ter kolegom Markom Žerovnikom. Leta 1964 je z diplomom: »Razvoj in razprostranjenost ter družbeno geografska funkcija družbeno kmetijskih posestev v okraju Ljubljana« pridobil naziv profesorja geografije in se zaposlil na Inštitutu za geografijo ljubljanske univerze. Tam je služboval vse do odhoda na služenje vojaškega roka. Po opravljenih državljanskih dolžnostih je nadaljeval službo na Inštitutu za raziskovanje krasa v Postojni. Jeseni leta 1966 je svoje strokovno, znanstveno in raziskovalno udejstvovanje nadgradil še s pedagoškim, saj je bil tega leta izvoljen v naziv asistenta na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Študijsko in raziskovalno se je dokončno usmeril v geografijo prsti (pedogeografijo) in geografijo živega

sveta (biogeografijo), predvsem geografijo rastlinstva (fitogeografijo). S tem namenom se je tudi dodatno izobraževal in izpopolnjeval na bratislavski univerzi pri prof. dr. Pavolu Plesniku. Dodatno je svoje znanje izpopolnjeval tudi na Dunaju in v Pragi. Po vrnitvi iz Slovaške je še naprej nadaljeval z delom asistenta in leta 1975 doktorira z delom: »Zgornja gozdna meja v Kamniških Alpah v geografski luči«. Do leta 1989 je opravljal delo docenta, ko je bil izvoljen za izrednega profesorja za področje pedogeografije in fitogeografije ter regionalne geografije. Za omenjene predmete je bil leta 1999 izvoljen v naziv rednega profesorja. Do upokojitve je bil zaposlen na ljubljanskem Oddelku za geografijo. Ves ta čas je predaval predmete pedogeografija in biogeografija ter regionalna geografija Afrike in Azije. Celih deset let je vzporedno predaval pedo- in biogeografijo tudi na Oddelku za geografijo Univerze v Mariboru.

Če bi povzeli njegovo strokovno in znanstveno udejstvovanje, bi ga lahko skrčili na tri alineje: preučevanje povezav med matično podlago in lastnostmi prsti, povezav med prstjo in rastlinstvom na krasu ter obravnavo prsti in rastlinstva kot pokrajnotvorna dejavnika. V začetku svojega raziskovalnega dela se je usmeril predvsem v preučevanje zgornje gozdne meje v slovenskem, kasneje tudi jugoslovanskem gorskem svetu. Nadaljeval je s preučevanjem in odkrivanjem prostorskih povezav med prstmi in rastlinstvom v različnih delih Slovenije, na primer v gorskih območjih Planice in Bohinja, na poplavnih območjih, na krasu, kar je še posebej vidno in zbrano ob praktično vseh zborovanjih slovenskih geografov. Doma in v tujini je objavljala članke o značilnostih prsti v Sloveniji, zlasti v vrtačah in kraških poljih. Aktivno je sodeloval na mnogih strokovnih posvetih, simpozijih in domačih ter tujih zborovanjih. V zbornikih zborovanj je izšla vrsta njegovih prispevkov. Vrsto let je bil pri Enciklopediji Slovenije zunanji urednik za geografijo. Deloval je v strokovnih geografskih društvih in zelo uspešno opravlja razne zadolžitve, med njimi v letih 1994–1998 delo urednika Geografskega vestnika, bil pa je tudi dolgoletni član uredniškega odbora. Aktivno deluje pri Slovenski matici kot član njenega upravnega odbora in naravoslovno-tehniške sekcije. Med drugim je bil član vladne komisije za zemljepisna imena. Že nekaj let je član mednarodnega društva za preučevanje erozije prsti in sodi med ustanovne ter pomembnejše člane Slovenskega pedološkega društva, kjer je tudi član in vodja nadzornega odbora. Vrsto let je sodeloval pri pripravi slovenske geografske terminologije, ter pri pripravi večjih sintetičnih geografskih del: Geografija Slovenije (1998), Geografski atlas Slovenije (1998), Slovenija: pokrajine in ljudje (1998) ter Geografski terminološki slovar (2005). Kot soavtor piše poglavja o prsteh in rastlinstvu za srednješolske učbenike. Za predmete, ki jih je predaval na univerzi, je bil v svojem času eden redkih, ki je zanje pripravil visokošolske učbenike: Matematična geografija (1986), Pedogeografija (1994) in Osnove biogeografije (2003). Obenem je tudi avtor prvega priročnika za laboratorijske analize prsti za geografe in z ddr. Anom Vovk Korže soavtor še dveh, ki sta sledila: Priročnik za laboratorijske analize prsti v geografiji (2001) in Priročnik za spoznavanje prsti na terenu (2004). Ostalega učnega gradiva in sodelovanja pri učbenikih pa se praktično ne da prešteti. Ves čas je tudi aktivno sodeloval in izobraževal učitelje, predvsem na področju terenskega preučevanja rastlinstva in prsti.

Spletni bibliografski sistem COBISS nam razkrije, da je ob njegovem imenu zabeleženih 379 zapisov, med katerimi najnovejši nosi letnico njegovega jubileja. To kaže na njegovo aktivnost in prisotnost v geografiji tudi po formalni upokojitvi. Med vsemi zapisi je 17 izvirnih znanstvenih člankov, dva pregledna, en kratki znanstveni ter 15 strokovnih prispevkov, 29 poljudnih člankov, 27 objavljenih znanstvenih in strokovnih prispevkov na konferencah, med katerimi je pet vabljenih. Devetnajst je samostojnih znanstvenih in strokovnih sestavkov ali poglavij v monografskih publikacijah in devet sodelovanj pri monografijah. Devetnajstim publikacijam je bil (so)urednik. Napisal je tudi množico elaboratov, gesel v enciklopedijah, recenzij in kritik, spremnih besed ter drugih člankov. Posebno poglavje bi si zaslužilo njegovo sodelovanje s študenti, dodiplomskimi in podiplomskimi. Bil je mentor pri 42 diplomskih delih in še komentor pri štirih. Bil je mentor trem in komentor še dvema magistrskima deloma ter dvema doktorskima disertacijama. Najraje pa se je s svojimi študenti podal v naravo, na terensko delo, kjer je naravnost užival, naj bo v domačem okolju ali pri potepanju po Afriki in Aziji. Svojih študentov ni le poučeval, ampak si ga bomo za vedno zapomnili po tem, da je s svojim zgledom tudi vzgajal.

Za svoje delo je prejel številna priznanja in nagrade. Še v Jugoslaviji je bil odlikovan z redom zaslug za narod, s srebrno zvezdo. Geografsko društvo Slovenije mu je izreklo pohvalo za zasluge pri delovanju društva. Zveza geografskih društev Slovenije mu je podelila Zlato plaketo in Melikovo priznanje za življenjsko delo. Na ljubljanski Filozofski fakulteti je leta 2003 prejel tudi veliko priznanje fakultete. A najboljše je vseeno treba prihraniti za na konec. Poleg omenjenih dosežkov, bo ostal v slovenski geografiji zapisan kot izjemno pomemben začetnik. Je namreč tisti, ki je postavil temelje pedo- in biogeografije. Pred njim v Sloveniji ti dve veji geografije dejansko nista obstajali v pravem pomenu besede. Z njegovimi pionirskimi in vzorčnimi raziskavami, odgovori na metodološke zagate, osvetlitvami povezav med prstjo in rastlinstvom, prepletenostjo med naravo in delovanjem človeka, sta bili povzdignjeni na raven mednarodne prisotnosti in primerljivosti.

Prstem in rastlinstvu je prof. Lovrenčak praktično posvetil svoj celotni in bogat raziskovalni opus, premnoga potovanja in celo prosti čas; z nebeško potrpežljivostjo je skušal plejadam študentk in študentov pojasniti življenjsko pomembnost prsti in neločljivo povezanost z rastlinstvom ter mimogrede še utemeljil dve znanstvenoraziskovalni področji. S preučevanjem zgornje gozdne meje je preučeval pionirsko rastlinstvo in zelo težke, prav tako pionirske razmere. Kot je bil sam in še vedno je: Pionir, izjemen pionir.

Blaž Repe

Raziskovalne igralnice na ZRC SAZU

Ljubljana, 11. in 18. 7. 2011

Poleti 2011 so bile na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) že sedmič organizirane in uspešno izvedene raziskovalne igralnice z naslovom Igrajmo se znanost. V preteklih letih se je potrdila domneva, da se želijo otroci skozi igro predvsem sprostiti, medsebojno spoznavati in družiti, vsekakor pa tudi kaj novega videti in naučiti. Zato je bilo tudi v letošnjem letu organiziranih veliko tematsko raznovrstnih igralnic, ki so jih vodili člani posameznih raziskovalnih inštitutov ZRC SAZU, kakor tudi zunanji sodelavci. Že vsa leta doslej jih oblikuje in koordinira Center za predstavitvene dejavnosti ZRC SAZU pod vodstvom dr. Brede Čebulj Sajko. Delavnice so potekale dva tedna in so bile razdeljene na poljudnoznanstvene vsebine namenjene otrokom starim od 8 do 14 let. Vsak teden je bil oblikovan za eno skupino, ki pa sta se številčno zelo razlikovali. Sodelujoči inštituti in ostali zunanji izvajalci so organizirali svoj tematski dan. Središče igralniškega dogajanja je bila dvorana Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Glede na temo in program so otroci uporabljali in obiskali še ostale prostore na ZRC SAZU ter tudi ustanove in kraje.

Geografska dneva smo vodili sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU Primož Gašperič, Manca Volk in Mateja Breg, v drugem tednu pa nam je pomagal tudi Blaž Zaletel, študent geografije na študijski praksi. Oba geografska dneva smo pripravili na isto temo, vendar smo zaradi različne velikosti skupin ter vremena, vsebino in potek igralnic močno prilagodili. Tematika letošnjih geografskih igralnic je bila raziskovanje mestnih vodnih površin, ki jih je ustvaril ali preoblikoval človek v različnih obdobjih razvoja mesta Ljubljana glede na potrebe in želje meščanov. Igralnici smo zato poimenovali »V Ljubljani je voda na dlani«. Zasnovani sta bili na terenskem delu in raziskovanju hidroloških pojavov in njihovih značilnosti na izbranih območjih mesta Ljubljana. Glede na program posamezne starostne skupine smo izbrali naslednje lokacije: Koseški bajer, Tivoli (ribnik ob čolnarni) ter preoblikovane struge potokov Pržanec, Glinščica in Gradaščica.

Po uvodni predstavitvi poteka igralnic smo se geografi na kratko predstavili ter seznanili otroke s potekom geografskega dne. V prvi skupini je bilo le pet otrok, zato je bila skupina lažje obvladljiva in spoznavanje hitrejše. Iz dvorane Zemljepisnega muzeja nas je pot vodila peš proti Hotelu Lev, kjer smo zaradi obvoza avtobusa številka 5 vstopili na avtobus številka 7 ter se peljali do Zgornje Šiške. Po izstopu smo s prečkanjem Kosez prišli do prve raziskovalne točke tistega dne, Koseškega bajerja. Ker smo bili